

27.1. KLO 20.00
MUSIIKKITALO
VIERAANAMME CONRAD TAO

SAKARI ORAMO
KAPELLIMESTARI

CONRAD TAO
PIANO

LOTTA EMANUELSSON
JUONTAJA

Andrew Norman:

Suspend, fantasia pianolle ja orkesterille

Béla Bartók:

Divertimento jousille

- 1. Allegro non troppo*
- 2. Molto adagio*
- 3. Allegro assai*

2

“MUUSIKKO, JOKA MUOVAA KLASSISEN MUSIIKIN TULEVAISUUTTA”

“Rajojen ylittäminen. Koen sen olevan minulle musiikillisen esityksen kaikkein elävimmän inhimillinen aspekti.”

Rajojen ylittäjä, sitä Conrad Tao (s. 1994) todellakin on, yhtä lailla teknisesti loisteliaana ja syvällisesti tulkitsevana pianistina kuin laajemminkin humanistisia arvoja korostavana taiteilijana. Hän on yleisön rakastama esiintyjä, joka Suomen-debyytissään Radion sinfoniaorkesterin solistina keväällä 2018 valloitti täydellisesti myös helsinkiläisyleisön.

Tao esittää konserteissaan monipuolista ohjelmistoa, joka ulottuu Bachista oman aikamme säveltäjiin. Paitsi pianisti Tao on myös tunnustettu säveltäjä, jolta monet amerikkalaiset orkesterit aina New Yorkin filharmonikkoja myöten ovat tilanneet teoksia. Hän onkin todennut lähestyvänsä

myös pianistina esityksiä säveltäjän silmin.

Taon monipuolinen ja perinteisiä rajoja ylittävä muusikkous on tehnyt hänestä merkittävän vaikuttajan ja esikuvan. New York Magazinissa häntä on luonnehdittu ”sellaiseksi muusikoksi, joka muovaa klassisen musiikin tulevaisuutta”.

Musiikki ei ole Taolle mikään muusta maailmasta irrallaan oleva saareke, ja joskus hänen ohjelmistonvalinnoissaan voi kuulla tietoisia kannanottoja. Tästä käy esimerkiksi hänen 2019 ilmestynyt levynsä ”American Rage” (suomeksi amerikkalainen raivo tai vimma). Levyllä on eräänlaisena amerikkalaisuuden äänenä pidetyn Aaron Coplandin pianosonaatti, Julia Wolfen syyskuun 11. päivän terroriis-kun kokemuksia heijastava Compassion sekä vasemmistolaista ajattelua teoksiinsa

purkavan Frederic Rzewskin teoksia. Tao kuitenkin korostaa, ettei kyseessä ole pelkkä Trumpin kauden herättämä kommentti, sillä ajatus levyn ohjelmistosta syntyi jo 2015.

Koronavirus on mullistanut myös Conrad Taon toimintaa, ja eri puolille maailmaa ulottuva vilkas kiertue-elämä on vaihtunut livestream-konsertteihin. Hän on ollut perustamassa 13 muun huippumuusikon kanssa New Music Solidarity Fundia, mukana mm. säveltäjät Nico Muhly, Andrew Norman ja Caroline Shaw. Säätiö keräsi ensimmäisen viikon aikana 130 000 dollarin rahaston, josta jaetaan tukirahoja koronan vuoksi vaille työtä jääneille uuden luovan musiikin ja improvisaation freelancereille.

Ihmelapsesta täysikasvuiseksi taiteilijaksi

Kiinalaisten vanhempien lapsena syntynyt Conrad Tao oli vain puolentoista vuoden ikäinen, kun hän kuuli siskonsa soittavan pianoa ja alkoi tapaila koskettimilta korvakuulolla tuttuja lastenlauluja. Hän esiintyi ensimmäisen kerran pianistina nelivuotiaana ja esitti kahdeksanvuotiaana Mozartin A-duuri-pianokonserton.

Tao oli yhdeksänvuotias, kun perhe muutti New Yorkiin, jossa hän nykyisinkin asuu. Hän jatkoi Chicagossa aloittamiaan

piano-opintoja New Yorkin Juilliardissa ja sävellysopintoja Yalen yliopistossa.

Tao oli vasta alun toisella kymmenellään, kun esiintymiset olivat saavuttaneet ammattimaisen tason, ja 12-vuotiaasta lähtien hänellä on ollut manageri. Tao opiskeli nuorena myös viulunsoittoa, ja vuosina 2008–09 hän soitti useamman kerran samassa konsertissa sekä Mendelssohnin viulukonserton e-molli että ensimmäisen pianokonserton. Viulunsoitosta hän kuitenkin pian luopui.

Vaikka Tao täyttää kaikki ihmelapsen kriteerit, hän on jo siirtynyt taiteilijana eteenpäin, kypsään mestaruuteen. Hän on kuitenkin todennut varhaisen läpimurtonsa hyvänä puolena sen, ettei hänen tarvinnut käydä läpi uuvuttavaa kilpailu-rulettia vakiinnuttaakseen asemansa.

Tao kuuluu nykyisin 26-vuotiaana pianomaailman kirkkaimpaan eliittiin, ja hän on saanut monia musiikkialan tärkeimpiä palkintoja ja tunnustuksia. Myös improvisaatio kuuluu hänen pianistiseen elämäänsä, vaikka konserttilavalla hän improvisoiikin ensimmäisen kerran vasta 2016. Uutena aluevaltauksena hänen työssään on ollut myös lavarooli pianistina David Langin kokeellisessa kamarioopperassa *the loser* (2016), sekin yksi osoitus siitä, että Conrad Tao laajentaa muusikkona jatkuvasti omia rajojaan.

ANDREW NORMAN: SUSPEND, FANTASIA PIANOLLE JA ORKESTERILLE

Andrew Normanin (s. 1979) musiikissa modernismin perintöön kuuluva tiheys ja rohkean suurilinjainen muodon käsittely yhdistyvät wow-arkkitehtuuria muistuttaviksi soiviksi veistoksiksi. Hänen teoksiaan leimaa suunnantunne, jopa trillerimäinen jännitys. Ne nousevat tästä ajasta, vide-

opelien ja audiovisuaalisuuden kyllästämästä elämästä. Digiakaa henkivät myös napakat teosnimet kuten *Play*, *Switch* tai *Split*. Norman kommentoi erilaisin tavoin infotulvan aikakautta, ja samalla hän avaa musiikillaan henkeäsalpaavia tiloja, joissa ajan luonne muuttuu.

Kotimaassaan Yhdysvalloissa Norman kuuluu tämän hetken kuumimpiin säveltäjänimiin lukuisine tunnustuksineen. Esimerkiksi Play voitti vuoden 2017 Grawemeyer-palkinnon.

Orkesteriteokset *Play* (2013/2016) ja *Sustain* (2018) ovat eräänlaisia sinfonioita, jotka hyödyntävät teknologia-ajan logiikkaa mutta luovat jotakin paljon enemmän kuin pelkän kuvauksen ajastaan. Pianolle ja orkesterille sävelletty *Suspend* (2014) vaikuttaa lähtökohdiltaan hyvin toisenlaiselta: se kurottaa musiikin historiaan, Johannes Brahmsiin ja saksalaiseen romantiikkaan. Norman on kertonut inspiroituneensa Brahmsin persoonasta ja ottanut fantasiansa pohjaksi kaksi tälle tärkeää kolmen sävelen motiivia: F-A-E, joka perustuu Brahmsin ystävän, viulisti Joseph Joachimin sanoihin ”frei aber einsam” (vapaa mutta yksinäinen), sekä F-A-F, ”frei aber froh” (vapaa mutta onnellinen), joka oli Brahmsin vastine Joachimille ja hänen oma musiikillinen mottonsa.

Suspend on monia Normanin teoksia minimalistisempi: äänien välissä on paljon tilaa tunteille ja aavistuksille. Hiljaisesta tyhjyydestä kehkeytyy intiimi kunnianosoitus romantiikan luonnontunteelle ja melankolialle. Otsikon sana ’suspend’ yhdistyy pidättelyyn, riippumiseen tai kellumiseen, myös ajan pysähtymiseen. Normanin pianosolisti kaivautuu henkeään pidätteen kohti Brahmsin mielenmaisemaa. Solistisoitin on romantiikan musiikin tapaan teoksen kiistaton subjekti. Orkesteri muuttuu säveltäjän käsittelyssä ikään kuin jättimäiseksi editointityökaluksi, joka hidastaa, nopeuttaa, tarkentaa ja intensifioi koskettimistolta ilmestyviä romanttisen pianomusiikin tekstuureita. Huippukohdassa syntyy tunnekuohujen spiraali, kuin scifi-elokuvissa esiintyvä portaali, jossa ajan ja paikan merkitys myllertyy. Lopussa vapaudutaan takaisin pohdiskelemaan seesteisyyteen.

BÉLA BARTÓK: DIVERTIMENTO JOUSILLE

Divertimento jousille on Béla Bartókin (1881–1945) kepeimpiä teoksia, säveltäjän vapaa tulkinta klassismin ajan seurustelumusiikeista. Se on samalla esimerkiksi siitä, miten maineensa huipulla oleva Bartók mielsi uusklassistisuuden omassa sävelkielessään.

Divertimentossa on klassistista läpikuultavuutta ja barokin *concerto grossojen* henkeä – soolojousten ja koko orkesterin vuorovaihtusta. Myös sen syntyolosuhteet ovat kuin suoraan 1700-luvulta. Bartók kirjoitti pojalleen: ”Tunnen oloni entisäikain muusikoksi: olen taidemesenaatin kutsuvieraana. Kuten tiedät, olen nyt täysin Sachereiden vieraana, he huolehtivat

kaikesta, vaikkakaan eivät ole itse paikalla. [...] Minulle kuljetettiin tänne jopa piano Bernistä.”

Kyseinen taidemesenaatti oli kapellimestari Paul Sacher, Baselin kamariorkesterin kunnianhimoinen johtaja, jonka tilauksesta syntyi Bartókin merkkiteos *Musiikkia jousille, lyömäsoittimille ja celestalle* vuonna 1936. Kolme vuotta myöhemmin Sacher teki uuden tilauksen, mutta toivoi nyt jotakin helpommin soitettavaa, 1700-luvun hengessä.

Euroopassa kuohui. Kesällä 1939 elettiin uuden suursodan partaalla, ja Bartók tunsi myös oman elämänsä olevan käännekohtassa. Elokuussa hän pääsi Sacherin

rauhaisaan alppitaloon, pystyi unohtamaan poliittisen tilanteen ja uppoutui säveltämiseen. *Divertimento* valmistui vain noin kahdessa viikossa. Toinen maailmansota puhkesi lähes samalla hetkellä, ja seuravana vuonna Bartók emigroitui Yhdysvaltoihin.

Bartókille ominaisesti *Divertimento* on tunnelmiltaan moniselitteinen, mutta silti kokonaisuudessaan optimistinen. Se haluaa tietoisesti kääntää selkensä kirjoitus-hetkensä ahdistavalle maailmantilanteelle. Mitään silkkaa eskapismia teos ei ole, vaan tiukasti ja yksityiskohtaisesti sommiteltu. Klassismin ja barokin vaikutteita hyödyn-

tävistä tekstuureista syntyy rapea, kerroksellinen pinta.

Keskiosa on Bartókille tyypillistä ”yö-musiikkia”, joka tummanpuhuvista hetkistään huolimatta säilyttää seesteisen haikeuden. Bartókin staattisia yöllisiä osia ei yleensäkään välttämättä määrittele uhkaavuus, vaan ihmisten maailman ulkopuolelle rajattu luonto ja sen salaisuudet, joita pysähdytään kuulostelemaan. *Divertimenton* päätteeksi Bartókin tuttu rakkaus kansanmusiikin villiin energiaan pääsee valloilleen.

Auli Särkiö-Pitkänen

6

Suomalaisten kapellimestarien kansainväliseen kärkikaartiin kuuluva Sakari Oramo on ollut vuodesta 2008 Tukholman kuninkaallisen filharmonisen orkesterin ja vuodesta 2013 myös BBC:n sinfoniaorkesterin ylikapellimestari. Hän toimi 1998–2008 Birminghamin kaupungin sinfoniaorkesterin musiikillisena johtajana ja 2003–12 Radion sinfoniaorkesterin ylikapellimestarina ja on nykyisin orkesterin kunniakapellimestari. Lisäksi Oramo toimi 2013–19 Keski-Pohjanmaan kamariorkesterin taiteellisena johtajana ja pitkään myös Kokkolan Oopperan kapellimestarina.

Oramo aloitti uransa viulistina ja ehti toimia konserttimestarina sekä kamariorkesteri Avantissa, jonka perustajajäseniin hän kuului, että Radion sinfoniaorkesterissa ennen kuin painopiste vaihtui orkesterinjohtamiseen, mutta hän on esiin-

tynyt viulistina välillä myöhemminkin. Kapellimestarioppinsa hän on saanut Sibelius-Akatemiassa Jorma Panulan johdolla ja aloitti tammikuussa 2020 viisivuotisen kautensa Sibelius-Akatemian orkesterinjohton professorina.

Oramo on vierailut kapellimestarina monissa maailman huippuorkestereissa (mm. Wienin, Berliinin ja New Yorkin filharmonikot, Chicagon, San Franciscon ja Pariisin orkesterit sekä Amsterdamin Concertgebouw-orkesteri). Hän on myös tehnyt suuren määrän levytyksiä ja johtanut keskeisen ohjelmiston lisäksi paljon harvinaisuuksia ja uusien teosten kantaesityksiä. Oramo on saanut työstään monia palkintoja ja tunnustuksia, mm. Royal Philharmonic Societyn ”vuoden kapellimestari” -tunnustuksen 2015.

RADION SINFONIAORKESTERI

Radion sinfoniaorkesteri (RSO) on Yleisradion orkesteri, jonka tehtävänä on tuottaa ja edistää suomalaista musiikkikulttuuria. Orkesterin ylikapellimestari on Hannu Lintu.

Radio-orkesteri perustettiin vuonna 1927 kymmenen muusikon voimin. Sinfoniaorkesterin mittoihin se kasvoi 1960-luvulla. RSO:n ylikapellimestareita ovat olleet Toivo Haapanen, Nils-Eric Fougstedt, Paavo Berglund, Okko Kamu, Leif Segerstam, Jukka-Pekka Saraste ja Sakari Oramo. Hannu Linnun kauden päätyttyä keväällä 2021 ylikapellimestarina aloittaa Nicholas Collon.

Suurten klassis-romanttisten mestariteosten ohella RSO:n ohjelmisto sisältää runsaasti nykymusiikkia ja orkesteri kantaa vuosittain useita Yleisradion tilausteoksia. RSO:n tehtäviin kuuluu myös koko suomalaisen orkesterimusiikin taltiointi kantanauhoille Yleisradion arkistoon.

RSO on levyttänyt mm. Mahlerin, Bartókin, Sibeliuksen, Hakolan, Lindbergin, Saariahon, Sallisen, Kaipaisen ja Kokkosen teoksia. Orkesteri on saanut levytyksistään Gramophonon kahdesti – Lindbergin klarinettikonsertton levytyksestä 2006 sekä Bartókin viulukonserttojen levytyksestä 2018. Muita tunnustuksia ovat mm. BBC Music Magazine Award, Presto Classical ja MIDEM Classical Award. Sibeliuksen sävelrunoja ja lauluja sisältävä levy palkittiin International Classical Music -palkinnolla (ICMA) 2018. Kotimaisen EMMA-palkinnon RSO on saanut 2016 ja 2019.

RSO:n konsertit lähetetään suorina lähetyksinä Yle Areenassa ja Yle Radio 1:ssä sekä taltiointeina Yle Teemalla ja Yle TV1:ssä.